

Jaarverslag BAW 2022

Inleiding

De Beheerautoriteit Waddenzee (BAW) heeft als doel de versterking van de samenwerking en samenhang in het natuur-, vis- en waterbeheer van de Waddenzee. Het Rijk en de provincies Noord-Holland, Fryslân en Groningen - de opdrachtgevers - hebben in het voorjaar van 2020 de Bestuursovereenkomst Beheerautoriteit Waddenzee ondertekend op basis waarvan de BAW van start kon gaan. In de zomer van 2021 vond, mede op verzoek van de directeuren BAW, een zogenoemde Midterm Review (MTR) plaats. Deze MTR resulteerde in een aangescherpte opdracht voor de BAW. Vanuit de noodzaak en de gezamenlijke verantwoordelijkheid om de natuurkwaliteit van de Waddenzee te verbeteren is de aangescherpte opdracht voor de BAW als volgt omschreven:

- A) Versterk de samenhang en samenwerking tussen beheerders, zowel op inhoud als organisatie;
- B) Draag vanuit beheer bij aan beleid en zorg ervoor dat waardevolle adviezen uit de beheerpraktijk worden gehoord;
- C) Signaleer en agendeer bij de opdrachtgevers de punten die nodig zijn om beheer te verbeteren).

Algemene terugblik op 2022

Het jaar 2022 stond vooral, in het teken van de eerste stap richting het Integraal Beheerplan (IBP) voor de Waddenzee. Een deel van het team BAW heeft zich gericht op de eerste versie van dit IBP. Hiervoor is door het jaar heen een groot aantal bijeenkomsten georganiseerd waarin de huidige toestand van het natuur-, vis- en waterbeheer is verzameld en besproken. Niet eerder was voor de beheertaken toezicht&handhaving en kwelderbeheer in beeld gebracht hoe door alle beheerders in de Waddenzee invulling wordt gegeven aan deze taken.

Verder heeft Team BAW zich gericht op het ontwikkelen van de samenwerking en de afstemming binnen het BeheerdersCollectief Waddenzee (BCW) waarin de beherende partijen voor de Waddenzee zijn vertegenwoordigd. Daarnaast is door team BAW gewerkt aan haar positionering in het gebied, de verbetering van de afstemming met het proces rondom het Bestuurlijk Overleg Waddengebied en het Omgevingsberaad Waddengebied en overige zaken zoals het gewenste beheer en

het door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit te ontwikkelen Beleidskader Natuur Waddenzee. In 2022 heeft de BAW definitief haar intrek genomen in het Huis van de Wadden in Leeuwarden. Vanuit deze locatie is gewerkt aan afstemming, samenwerking en samenhang in het beheer.

Opgave A - Versterk de samenhang en samenwerking in beheer en organisatie

Samenhang in beheer

Resultaat: Eerste IBP vastgesteld door opdrachtgevers

Het Integraal Beheerplan Waddenzee (IBP) heeft als doel om de samenwerking en samenhang in het beheer concreet te maken. Het IBP richt zich op activiteiten die de samenhang in beheer en de samenwerking tussen de beheerders in het gebied versterken, waarin de BAW een coördinerende en regisserende rol kan spelen. En het richt zich op activiteiten die leiden tot signalering en agendering bij opdrachtgevers en/of beleid. Het ontwikkelen van het IBP is een meerjarig proces.

Voor de totstandkoming van het eerste IBP zijn vanaf april 2022 bijeenkomsten georganiseerd om inzicht te krijgen in de huidige stand van zaken voor wat betreft de acht verschillende beheeraspecten. Gekozen is om te werken vanuit de verschillende kombergingen, waarbij per (geaggregeerd) natuurtipe een overzicht

van de het huidig beheer is opgesteld. De uitkomsten zijn neergelegd in een omvangrijk werkdocument dat in verschillende rondes is becommentarieerd door de beheerders.

De uitkomsten zijn in november samengevat in het 'IBP - de eerste stap op weg naar een integraal beheer van de Waddenzee'. Dit IBP is een levend document. In de komende jaren zullen geactualiseerde versies van het IBP een meer gedetailleerd beeld geven en ook ingaan op het gewenste beheer van de Waddenzee; het beheer dat nodig is om het streefbeeld voor de Waddenzee, zoals dat is geschetst in onder andere de Agenda voor het Waddengebied 2050, te bereiken. Het eerste IBP is eind november 2022 samen met een aantal concrete voorstellen voor verbetering van beheer en het oplossen van het beheertekort voorgelegd aan het Opmachtgeversoverleg.

Samenhang in organisatie

Resultaat: Kernteam ingesteld, kombergingsbijeenkomsten georganiseerd, samenwerkingsplatform wadsup gestart.

Ter versterking van de samenhang in organisatie, is in 2022 een kernteam opgericht en is de organisatie van verschillende activiteiten die integraal beheer versterken overgegaan naar de BAW, zoals de organisatie van de kombergingswerkgemeenschappen.

Het doel van het kernteam Waddenzee is het bevorderen van de samenwerking tussen beheerders en BAW als een 'vooruitgeschoven post'. Het gaat daarbij om signalering, uitwisseling, organiseren van kennis & activiteiten en voorbereiding van BCW. Het kernteam komt hiervoor enkele keren per maand bij elkaar.

Er is een digitaal samenwerkingsplatform "Wad's up" ontwikkeld dat kan worden ingezet voor communicatie en kennisuitwisseling over de organisaties heen. Wad's Up wordt verkennend ingezet om een gezamenlijk agenda te maken en vergaderstukken en grote bestanden zoals kaartmateriaal met elkaar te delen. Daarnaast kan er kennis gedeeld worden, vragen gesteld en wordt het gebruik om elkaar op de hoogte houden.

In 2022 is de logistieke organisatie van de kombergingsbijeenkomsten overgegaan van Staatsbosbeheer naar de BAW. In september-oktober 2022 hebben SBB en BAW samen met diverse beheerders in de kombergingen vijf werkgemeenschappen op locatie georganiseerd. Hier heeft de BAW de ambities voor integraal beheer en de bredere governance van de Waddenzee uitgelegd. Daarnaast was er tijd voor uitwisseling van kennis en nieuws. De opkomst varieerde van 15 tot 40 deelnemers.

Ter bevordering van de samenwerking tussen de beheerders is door de directeur BAW een aantal bilaterale gesprekken gevoerd met de verschillende partijen.

Tot slot organiseerde de BAW een financiële vergoeding voor een aantal beheerders ter ondersteuning van hun bijdrage aan het verbeteren van de samenhang en het integrale beheer van de Waddenzee.

Opgave B - Het bijdragen aan beleid en borgen adviesstem

Resultaat: Beheeradviezen op Uitvoeringsprogramma Agenda, Single Integrated Management Plan, de Verklaring van Wilhelmshaven, gesprekken over inbreng beleidskader, voorstel zonerings drones.

De BAW heeft een belangrijke rol in het borgen van de stem van het beheer in de beleidscyclus. Voor goede beleidsontwikkeling is het essentieel dat de specifieke

gebieds- en systeemkennis van beheerders expliciet wordt meegenomen in deze beleidsontwikkeling en besluitvorming over beleid dat de Waddenzee raakt. Om dit te realiseren regisseert de BAW de beheerders-inbreng in die processen waar nieuw beleid wordt ontwikkeld of waar beleid wordt vertaald richting uitvoering.

Als eerste onderdeel is in het voorjaar van 2022 het concept UitvoeringsProgramma (UP) van de Gebiedsagenda Wadden voorgelegd aan de beheerders. De BAW heeft de reacties vanuit beheer verzameld in een notitie richting opdrachtgevers. Veel onderdelen van het UP waren op dat moment nog niet concreet genoeg om de consequenties voor beheer in beeld te brengen. De notitie was dan ook een reactie op hoofdlijnen; de eerste signalen vanuit beheer.

Een vergelijkbare reactie op hoofdlijnen is door de BAW opgesteld ten aanzien van Single Integrated Management Plan (SIMP). Het SIMP is als 'political agreement' een verzameling van ambities over 'nature conservation management (structures)' in de drie landen van de Waddenzee (Nederland, Duitsland en Denemarken). Het document is gestructureerd aan de hand van de vijf grootste prioriteiten en de inhoud van het document is vooral beleidsmatig en nog relatief abstract. Nu het SIMP eind november is vastgesteld door Duitsland en Nederland tijdens de Trilaterale Regeringsconferentie in Wilhemshaven, zal een doorvertaling moeten worden gemaakt om te bepalen wat de consequenties zijn op nationaal niveau. Dit is voorzien in 2023 en verder.

Eind juni is een notitie met eerste signalen vanuit beheer opgesteld ten aanzien van een eerste concept van de Verklaring van Wilhelmshaven. In deze verklaring bekrachtigen de ministers van Nederland, Duitsland en Denemarken de trilaterale ambities en acties voor Waddenzee Werelderfgoed.

Het Beheerderscollectief Waddenzee (BCW) heeft aangegeven een bijdrage te willen leveren in het Integraal Beleidskader Waddenzee dat zal worden opgesteld onder verantwoordelijkheid van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De gesprekken hierover zijn gestart. De precieze vraagstelling voor het beleidskader is echter nog in ontwikkeling, waardoor een concreet beheeradvies nog niet is opgesteld. Wel zijn ideeën benoemd zoals het bijdragen aan een ecologische gevoeligheidskaart en het vertalen hiervan naar beheeractiviteiten.

Op verzoek van het ministerie van IenW is de BAW gestart met de ontwikkeling van een voorstel voor zonerings van het gebruik van drones. Hierbij gaat het om een vanuit beheerperspectief onderbouwd voorstel voor voorwaarden die kunnen gelden voor een in te richten geografische zone met beperkingen voor het gebruik van drones boven de Waddenzee. Dit voorstel zal in 2023 afgerond worden.

Opgave C - Signaleer en agendeer aandachtspunten

Resultaat: Voorstellen voor verbetering toezicht&handhaving, kwelderbeheer, vergunningverlening en coördinatie Werelderfgoed.

De signaalstem van beheerders is gericht op het signaleren en agenderen van noodzakelijke acties voor het verbeteren van het beheer van de Waddenzee. Een deel van deze acties komt voort uit het IBP. Daarnaast worden ook lopende, concrete en urgente zaken onder de aandacht van de opdrachtgevers gebracht.

In het voorjaar van 2022 is door de BAW een verzoek bij de opdrachtgevers neergelegd om de samenwerking in toezicht en handhaving op het natte Wad tussen RWS en de WaddenUnit te faciliteren. Aan I&W is gevraagd om de opdracht aan RWS VWM zodanig aan te passen dat samenwerking tussen RWS en WaddenUnit beter aansluit op het wenselijk beheer. Specifiek is gevraagd om tot een samenwerkingspilot te komen. De eerste stappen hiertoe zijn in 2022 gezet.

Daarnaast is de verankering van de coördinatie Werelderfgoed voorgelegd aan de opdrachtgevers. Met het inzicht dat de coördinatietaken en de positionering van de coördinator niet los kunnen worden gezien van de doelstellingen en taken voor

het behouden van de Werelderfgoedstatus van de Waddenzee, is een juiste verankering van de coördinatie noodzakelijk. Dit agenderen door de BAW heeft geleid tot de indiensttreding van de coördinator Werelderfgoed bij het ministerie van LNV per 1 januari 2023 en een gedeelde aansturing op inhoud van deze coördinator door LNV, de Waddenprovincies en de eiland- en kustgemeenten.

In het laatste kwartaal van 2022 zijn een aantal concrete voorstellen met betrekking tot de beheeraspecten kwelderbeheer, toezicht en handhaving en vergunningverlening voorgelegd aan de opdrachtgevers. De opdrachtgevers herkennen de noodzaak om het beheertekort voor deze thema's te vullen, maar konden (nog) geen toezeggingen doen over financiering.

Overige activiteiten

Naast het opleveren van bovengenoemde producten zijn tal van activiteiten ontplooid om de samenwerking en samenhang in het beheer te verbeteren. Deels betreft dit reguliere activiteiten, deels eenmalige inspanningen.

Reguliere activiteiten – een selectie

Resultaat: vijf opdrachtgeversoverleggen, vijf ontmoetingen BCW, lopende afstemmingsoverleggen.

In 2022 zijn er vijf overleggen gevoerd tussen de directeur BAW en de opdrachtgevers. Deze overleggen zijn ambtelijk afgestemd en voorbereid door het team BAW. Ten behoeve van het samenspel opdrachtgever – opdrachtnemer zijn regelmatig bilaterale overleggen gevoerd tussen de voorzitter van het Opdrachtgeversoverleg en de directeur BAW danwel leden van het Opdrachtgeversoverleg en de directeur BAW.

Het BCW is in totaal vijf keer bij elkaar gekomen om met elkaar de ontwikkelingen in het beheer van de Waddenzee te bespreken. In oktober is hiervoor een tweedaagse bijeenkomst georganiseerd. Tijdens deze ontmoetingen zijn de urgenties en knelpunten van het beheer van de Waddenzee aan de orde gekomen. Deels aan de hand van actuele zaken, deels aan de hand van urgenties voorkomend uit de inventarisaties rondom het IBP.

De bemensing van het BCW is in het jaar 2022 gewijzigd voor Natuurmonumenten en Landschap Noord-Holland. Beide vanuit een wisseling van functies.

De BAW is betrokken geweest bij de ontwikkeling van de taken en rollen van de Kennisregisseur voor het Waddengebied. De BAW heeft meegedacht vanuit de opgave om te komen tot integraal natuur-, vis- en waterbeheer van de Waddenzee en op welke wijze de Kennisregisseur daaraan zou kunnen bijdragen. Het definitieve voorstel voor de herijkte opdracht aan de Kennisregisseur is op 8 december 2022 goedgekeurd door het Bestuurlijk Overleg Waddengebied.

Naast bovenstaande is de directeur BAW vanuit haar functie betrokken bij het MT Rijk/Regio Wadden, het Directeurenoverleg Wadden vanuit het Rijk, het Bestuurlijk Overleg Waddengebied, het Omgevingsberaad Waddengebied, het trilateraal Waddenoverleg en een aantal overige lopende afstemmingsoverleggen.

Incidentele activiteiten – een selectie

Resultaat: bijdrage aan een aantal specifieke bijeenkomsten, BAW gepositioneerd

De opgeleverde producten (eerste versie van IBP, adviezen voor de SIMP, verklaring van Willemshaven, beheeradviezen en voorstellen) waren belangrijk voor de realisatie van de opdracht. Daarnaast is de positionering van de BAW vormgegeven door het deelnemen aan verschillende bijeenkomsten en overleggen:

- Op 22 januari 2022 heeft de Minister voor Natuur en Stikstof een bezoek gebracht aan het Waddengebied ter voorbereiding op het Commissiedebat Wadden op 25 januari 2022. Tijdens dit bezoek heeft zij onder andere gesproken met de directeur BAW.
- Op 17 februari heeft de directeur BAW een bijdrage geleverd aan het Rondetafelgesprek Integraal Beleidskader Waddenzee. Zij gaf de visie van de BAW op het op te stellen beleidskader en een toelichting op het belang van het betrekken van beheer bij het op te stellen Beleidskader.
- Op 28 maart was de BAW aanwezig bij een bijeenkomst over het Programma Aanlanding Wind Op Zee (PAWOZ). Dit programma hoe de

energie van, nog te bouwen, windparken op zee het beste aan land kan worden gebracht voor de periode 2031-2040. De BAW heeft met het ministerie EZK afspraken gemaakt voor de wijze waarop beheer bij dit programma wordt betrokken.

- Op 28 april heeft de directeur BAW een presentatie voor Royal Society for the Protection of Birds (RSPB) gegeven over de rol van de BAW in de Waddenzee. Deze RSPB kan worden gezien als de Britse Vogelbescherming.
- Van 11 tot 13 mei was de BAW deelnemer aan het tweedaagse werkbezoek van het Omgevingsberaad Waddengebied aan de Duitse Wadden.

- Het Nederlands Centrum voor Kustonderzoek (NCK) en de Waddenacademie organiseerden op 17 mei 2022 hun derde gezamenlijke themadag. Dit keer stond het thema cumulatieve effecten centraal. De directeur BAW was spreker tijdens deze dag.

- Op 21 juni 2022 heeft de directeur BAW deelgenomen aan de Toogdag Waddengebied. Tijdens deze Toogdag werd duidelijk voor welke uitdagingen het Waddengebied staat in de toekomst. Klimaatverandering, zeespiegelstijging en temperatuurschommelingen zullen leiden tot

verstoringen in de balans in het ecologisch systeem van het gebied.

- De BAW heeft actief deelgenomen aan de Klokhuisdag. Deze dag was georganiseerd in het kader van Klokhuis-uitzendingen over werelderfgoed (oktober 2022). Aanleiding was dat er in 2022 weer een aantal nieuwe werelderfgoederen zijn toegevoegd aan de lijst.
- Op 2 november heeft de BAW deelgenomen aan de laatste stakeholderbijeenkomst SWIMWAY in het Afsluitdijk Wadden Centrum. Tijdens de bijeenkomst is SWIMWAY overgedragen aan het Ministerie van LNV.
- De BAW was aanwezig bij het Nationaal Deltacongres op 10 november.
- De directeur BAW was lid van de Nederlandse delegatie tijdens de veertiende trilaterale regeringsconferentie voor de bescherming van de Waddenzee eind november in Wilhelmshaven, Duitsland. Tijdens deze conferentie heeft de BAW het FLYWAY initiatief ondertekend.

- Aan het eind van het jaar heeft de directeur BAW een gesprek gevoerd met een afvaardiging van de Vereniging van de kustgemeenten over de rol van de BAW.

Communicatie

De focus van het team BAW lag dit jaar met name op het ontwikkelen van het IBP. Aan externe communicatie is niet veel aandacht besteed. Wel is de website van de BAW geactualiseerd naar aanleiding van de aangescherpte opdracht en zijn voorbereidingen getroffen om met ingang van 2023 een nieuwe cyclus nieuwsbrieven te starten..

Samenstelling team

Het team BAW is een klein en hecht team. Eind 2022 bestaat dit team uit de volgende personen met ieder specifieke taken:

- Marre Walter - Directeur BAW (5 d/w): Aansturen team, strategische planning, afstemming BCW, onderhoud contacten extern, OGO, BCW, BOW, OBW, MT Wadden, DO Wadden;
- Paul Rutten - Senior Strategisch adviseur BAW (5 d/w): trekker kernteam, afstemming met projecten/programma's, borgen adviesstem, beleidsontwikkeling, voorbereiden overleggen, afstemming beheerders, kennis;
- Maarten Nijenhuis – Senior beheeradviseur BAW (4 d/w): verdere ontwikkelen Integraal Beheerplan, verantwoordelijk voor signaalstern beheer; afstemming met beheerders, monitoring;
- Marieke Gommers – Projectondersteuner (4 d/w) Ondersteuning directeur, team, BCW, Kernteam, diverse (werk)groepen en alle voorkomende zaken m.b.t. bedrijfsvoering en processen (in dienst sinds april 2022).

In maart 2022 is afscheid genomen van de Directeur Bestuur (Christine Wijshake). Het team werd het jaar 2022 ondersteund door een ingehuurde strategisch adviseur (2 d/w).

Financiën

Het werkbudget van de BAW kent twee hoofdposten:

- Salaris team BAW, inclusief ondersteuning en overhead (structureel)
- Werkbudget voor inhuur en ondersteuning

Onderstaand geeft de financiële situatie over 2022 zoals bekend in februari 2023.

	Budget 2022	Gerealiseerd 31-12-2022
Salaris team BAW	€442.500	€430.602
Ondersteuning	€39.825	€38.754
Overhead	€102.675	€99.038
Werkbudget	€300.000	€280.000*
Totaal	€885.000	€848.395

* De exacte besteding van het werkbudget is op moment van schrijven nog niet bepaald.

Vooruitblik naar 2023

Het jaar 2023 zal vanzelfsprekend vooral in het teken staan van activiteiten om de samenwerking tussen de beheerders en de samenhang in beheer verder te versterken. Daarvoor worden twee sporen gelopen te weten a) activiteiten om de samenwerking in het huidig beheer te versterken (spoor 1) en b) activiteiten om de samenhang in het toekomstig beheer te versterken (spoor 2).

- In spoor 1 gaat het met name om versterking van samenwerking in toezicht&handhaving, gastheerschap, kwelderbeheer, vergunningverlening en monitoring&praktijkgericht onderzoek.

- In spoor 2 beogen we om een gezamenlijk beheerkader op te stellen als basis voor het bereiken van het gewenste streefbeeld voor de Waddenzee.

Eveneens belangrijk is de uitvoering van de evaluatie van de BAW zoals afgesproken in de Bestuursovereenkomst Beheerautoriteit Waddenzee. Deze evaluatie is gepland voor de eerste helft van 2023.

Daarnaast zullen reguliere activiteiten en bijeenkomsten doorgang vinden.

